

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLAR ARASI BAKALORYA DİPLOMA

PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZ YAZINI

HANDAN'IN AŞK SERÜVENİ

Danışman Öğretmen: Nurdan Tuhfe Toçođlu Akgül

Öğrencinin Adı: Asena

Soyadı: AK

Numarası: D1129071

Ödevin Sözcük Sayısı: 3391

Araştırma Sorusu: Halide Edip Adıvar'ın *Handan* adlı yapıtında aşk kavramı odak figür üzerinden nasıl işlenmiştir?

İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT).....	3
GİRİŞ.....	4
İLK AŞK VE HAYALKIRIKLIĞI: NAZIM.....	5
AŞKTAN AŞKA KAÇIŞ: HÜSNÜ PAŞA.....	7
YARIM KALAN AŞK: REFİK CEMAL.....	9
SONUÇ.....	13

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı, Türkçe A dersi kapsamında ele alınan bu tezde, Halide Edip Adıvar'ın *Handan* adlı romanında aşk olgusu odak figür olan Handan üzerinden incelenmiştir. Bu tezin yazılma amacı odak figürün aşkı algılayışındaki temellendirmenin çeşitliliğidir. Üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde Handan'ın ilk aşkı Nazım ile ilişkisi sonucunda Handan'ın aşka bakış açısının ortaya konması, ikinci bölümde Hüsnü Paşa ile yaptığı evliliğin Handan'ın duyguları üzerindeki etkisi, son bölümünde ise Handan'ın Refik Cemal ile yaşadığı gerçek ama yasak aşk işlenmiştir. Sonuç bölümünde Handan'ın yaşama bakışının aşk merkezli olduğu saptanarak ilişkilerindeki erkeklerin farklı yaş ve meslek gruplarına ait olmalarına rağmen Handan'ın aşk hakkındaki düşüncelerinin değişmediği gözlemlenmiştir.

Sözcük Sayısı: 105

Araştırma Sorusu: Halide Edip Adıvar'ın *Handan* adlı yapıtında aşk kavramı odak figür üzerinden nasıl işlenmiştir?

I. GİRİŞ

Halide Edip Adıvar'ın *Handan* adlı eseri evlilik ve aşk ilişkilerini konu almaktadır. Aşk olgusu, evin zeki ve çok sevilen kızı Handan merkez alınarak işlenmektedir. Yapıtta Handan'ın aşka bakışı, Handan'ın seçtiği üç figür üzerinden aktarılmaktadır. Bu aktarma yazar tarafından mektup tekniği kullanılarak yapılmakta ve bu doğrultuda figürlerin iç dünyaları kendi ağızlarından verilmektedir. Bu figürler Handan'ın öğretmeni olan Nazım, zengin, emekli memur Hüsnü Paşa ve eniştesi Refik Cemal'dir. Nazım, Handan'ın metinde işlenen ilk aşkı olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Bu ilişki Handan'ın aşka bakış açısını ve aşktan beklentilerinin değerlendirilmesine yön verecek ve aşkı algılayışındaki ilk adımı olacaktır. Hüsnü Paşa ise Handan'ın ilk aşkın verdiği acıdan kaçışını simgeleyen evliliğin getirdiği aşk olarak değerlendirilecektir. Son olarak yaşadığı ve bir sığınma niteliği taşıyan Refik Cemal ile yaşadığı aşk ise Handan'ın yaşamdan beklediği aşkın ne olduğunun anlaşılmasını sağlayacaktır. Handan'ın bu üç ilişkisi göz önünde bulundurularak, Handan'ın yaşadıklarının aşk anlayışına etkisi bağlamında, tez "İlk Aşk ve Hayal Kırıklığı: Nazım", "Aşktan Aşka Kaçış: Hüsnü Paşa" ve "Yarım Kalan Aşk: Refik Cemal" olmak üzere üç bölümde incelenecektir.

II. İLK AŞK VE HAYAL KIRIKLIĞI: NAZIM

Küçük yaşta annesini kaybeden Handan, İstanbul Kuzguncuk Tepesi'nde babası ve teyzesiyle birlikte yaşayan bir genç kızdır. Kuzenleriyle birlikte batı merkezli bir eğitim alan Handan, eve çağırılan hocalardan aldığı derslerde öğrenmeye olan tutkusundan ötürü zaman içinde birlikte öğrenim gördüğü kuzenlerinin önüne geçmiş ve daha ileri düzeyde hocalardan eğitim almaya başlamıştır. Ders aldığı öğretmenlerden biri olan Nazım ise hem Handan'ın hem de babasının arkadaşının Handan'dan yaşça büyük, öğretmen yeğenidir. Aralarındaki iletişimin artmasına etken olan en önemli nedenlerden biri Handan'ın akrabalarından olgun olmasından ötürü yaşlılarındansa kendinden yaşça büyük insanlarla iletişim kurmaktan ve sohbet etmekten daha çok zevk almasıdır. *"Fakat sen bilirsin ya, ben gençleri sevmem. Onlarla insan ne konuşur bilmem"* (50). Handan'ın bu tutumu bilgi birikimi olarak kendinden daha ileri düzeyde olan ve yaşça da büyük insanlara yönelmesine sebep olmuştur. Nazım'dan etkilenmesinin en büyük nedeni ise evde hep el üstünde tutulan ve çok zeki olarak addedilen Handan'ın yeni öğretmeni olan Nazım'ın kendinden daha donanımlı olduğunu fark etmesidir. Handan'daki bu etkilenme daha önce birçok öğretmenine karşı beslediği hayranlık duygusunun önüne geçmiş ve aşka dönüşmüştür. Bunun nedeni daha önce duyumsadığı bir sevgi ile paralellik göstermesidir: *"Ve pek çok zaman söylediklerini kulaklarım zapt etmese bile hep, pek uzak olduğum annemin hayal olan sevgili kolları arasında yaşarkenki his geliyor"* (51). Handan'ın burada hissettiği aşk duygusu Nazım'ın gözlerinde annesinin daha önce onunla paylaştığı sevgiyi görmesindedir. Bununla birlikte Handan'ın gözlerde gördüğü duygu koşulsuz şefkat olarak da yorumlanabilir. Bu şekilde bir değerlendirme yapıldığında Handan'ın aşka bakışında şefkat duygusunun da yer aldığını söylemek mümkündür.

Döneminin en pahalı ücretlere ders veren öğretmenlerinden Nazım ise, Handan'ın öğrenme tutkusundan etkilenmiş ve ona herhangi bir ücret talebi olmaksızın ders vermek istemiştir. *"Bu benim tiyatrom, konserim, bu memleketin vereceği yegane zevk! Artık bunun için de para alırsam bu da zevk olmaktan uzak kalır"* (76). Nazım için Handan onun tiyatrosu, konseri ve içinde yaşadığı devlet düzenine başkaldırının destekçisidir. Handan gibi zeki bir öğrenciye istediklerini öğretmek aslında kendi zihninde düşlediği onun yolunda hayat boyu yanında olacak "sevgili" imajını Handan ile somutlaştıracaktır. Onun için Handan aslında

idealize etmiş olduğu sevgilinin yaratılması için eline geçen malzemedir. *“Seninle hayatta kazanılmayacak yarış yoktur, çocuk, dedi”* (60). Çocuk olarak hitap ettiği, kendi hayat yarışında eş olarak gördüğü öğrencisine karşı her ne kadar ilk tanıştıklarında Handan’ın güzel denilemeyecek fiziksel görünümünden dolayı duygusal birtakım hisleri olmasa da zamanla zeki ve esprili kişiliğinden ve özellikle gözlerinden etkilenmiştir: *“Ne derin ve esrarlı gözlerin var. Fakat on altı yaşındaki genç kızların gözleri değil”* (66). Nazım için Handan’ın gözlerindeki derinlik onun olgunluğunu ve zekasını göstermektedir.

Handan ile Nazım’ın öğretmen öğrenci ilişkisinden doğan aşkları dersler devam ettikçe, Nazım için Handan onun olmasını istediği kişi haline gelmiştir ve onda bu genç kız bir ihtiras halini almıştır: *“Sanki Handan’ın dimağı, Handan’ın şahsiyeti haricinde bir şey yok gibiydi. Handan’a bazen memnu kitaplar getirmek için nefyedilmek tehlikesini bile göze alıyordu”* (77). Handan’a yasaklanmış kitapları bile okutmak istemesi aslında Nazım’ın idealize etmiş olduğu sevgiliye dönüştürme çabası olarak yorumlanabilir. Handan’a yetiştirilecek aşık gözüyle bakan Nazım ona verdiği dersleri tamamladığında ve Handan onunla tartışabilecek donanıma geldiği noktada Handan onun için ideal aşık olur. Bu durum aslında Nazım’ın Handan’ı kendi ürünü, eseri olarak algıladığını gösterir.

Handan için ise bu aşk başlarda ona mutluluk ve heyecan veren bir duyguysen Nazım’ın Handan’ı kendi yarattığı sevgiliye dönüştürme çabası o güne kadar hep el üstünde tutulan, evin gözbebeği olan ve aslında aşk ilişkisinde de merkez olmayı, sevgi, ilgi ve şefkat görmeyi bekleyen Handan’ı hayal kırıklığına uğratar. Bu ilişkide Handan kendisinin Nazım’ın aşk nesnesi olduğunu fark eder, edilgen kılınır. Dolayısıyla Nazım’ın evlenme teklif ediş şekli de Handan’ın hayallerini yıkar. *“Memlekette belki bir gün büyük şeyler olacak, belki bu büyük şeyleri biz yapacağız. Belki ateş, kan duman ve ölüm, pek çok ölüm. Siz, siz de bu ateş, kan, duman, ölüm yapanlardan olur musunuz?”* (80). Genç kız kendisiyle değil maksadıyla evlendirecekmiş gibi konuşan, kendi idealleri doğrultusunda o yolda eşinin de onunla yürümesini arzu eden Nazım’ın her kelimesi Handan’ı büyük bir şoka uğratar. Şefkatten ve sevgiden yoksun bu konuşma Handan’ın aşkının sönmesine neden olur. Umduğu, beklediği aşktan uzak kalan Handan büyük bir çöküş yaşamıştır: *“Nazım’ın bu aşkı o kadar uzak bir hurafat kahramanının, bir Jüpiter’in, vazifeşinas bir Roma imparatoru heykelinin aşkına benzer bir şey”* (82). Nazım’ın onu idealize etmesini bu şekilde yorumlayan Handan kendinin idealize edildiğini ve onun aşkının ruh ve sevgiden yoksun olduğunu söylemek istemiştir. Her ne kadar bu iki insan birbirlerini sevseler bile aşka bakış açıları uyuşmamaktadır ve bu yüzden

birbirlerinin beklentilerini de karşılayamayacaklardır. Bundan dolayı Handan Nazım'ın evlenme teklifini kabul etmez, fakat aşk acısı yaşamaya başlar ve bu durum onu bu aşktan kaçışa sürükler.

III. AŞKTAN AŞKA KAÇIŞ: HÜSNÜ PAŞA

Nazım ile yaşadığı hayal kırıklığından sonra Handan'ın aşktan ve ilişkiden beklentileri netleşmiştir. Handan aradığı aşkta karşı tarafın kendisini olduğu gibi sevmesini, ortak noktada buluşup paylaşımında bulunmayı beklemektedir. Bu sevgiyi teyzesinin de zengin olduğu için onay verdiği Hüsnü Paşa'da aramaktadır.

Handan'ı yaş olarak büyük olan Hüsnü Paşa'ya yönelmesinde istek ve arzuları dışında kendini çirkin bulması da Hüsnü Paşa'yı sevebilecek bir adam olarak görmesinde etken olmuştur: *“Siz güzeller, bizim gibi güzel olmayanların, güzel dendiği vakit ne hissettiklerini bilemezsiniz. Hatta söyleyen bir ihtiyar olsa bile”* (63). Handan'ın siz olarak hitap ettiği kuzeni Neriman'a Hüsnü Paşa ile yaşadığı ilişkinin nedenini aktararak Handan Neriman'ı bu ilişkiye dahil etmiştir. Kardeşi gibi gördüğü Neriman'ı ilişkisine dahil ederek aslında yanında onu destekleyen birine duyduğu ihtiyacı göstermiştir.

Handan, Nazım ile yaşadığı hüsrandan sonra karşısına çıkan, ona ilgi gösteren, çekici bulan ilk olası eş adayının kollarına atılmıştır:

“En nihayet tecrübekar, fena Hüsnü Paşa'nın belki biraz mahirane, belki de sırf yaşlıca bir adamın bir genç kıza vereceği meclubiyetin maddiyatı ile sarsılmış, evlenmiş! Şüphesiz o buhranlı zamanında Hüsnü Paşa yerine bir Ahmet Paşa, Mehmet Paşa, bir sen veyahut ben kolaylıkla bir zevç olabilirdik.” (96)

Handan bir kaçış olarak gördüğü bu evliliği aslında Hüsnü Paşa'ya olan aşkından dolayı gerçekleştirilmemiştir. Handan'ın aşktan beklentisi Nazım ile birlikte yaşadığı hayal kırıklığından sonra değişmiş, sadece ona bakabilecek ve onu güzel bulacak, yaşlı ve zengin herhangi bir paşayla evlenmek olmuştur.

Hüsnü Paşa zamanında çok para kazanıp sonrasında ise memuriyetinden çekilip servetini harcamaya başlayan bir figürdür. Hüsnü Paşa'nın evlilikten beklentisi ise ona bakacak ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir kadının yanında olmasıdır. Evlendiği kişinin, aşık bir sevgiliden çok ona hizmet edecek ve bağlı kalacak birisi olmasını beklemektedir. Bununla

birlikte kendisi bu bağılılığı göstermek istememektedir: *“Altı ay, üç ay, üç gün, beş gün, beş saat, ne bileyim, namütenahi kadınlarla yaşadım. Bunlar aşağı yukarı çok muhtelif şekilde aynı şey idiler: Bir kadın!”* (159). Hüsnü Paşa, çeşitli kadınlarla ilişki yaşasa da hepsini aynı gördüğünü belirtmekten çekinmez. Bundan dolayı ona göre Handan’a karşı bir bağılılık da söz konusu değildir. Her ne kadar Handan ile evlenmiş olsa da onu bir âşıktan öte bir arzu nesnesi olarak görmektedir. Sadece ona değil tüm kadınlara karşı bakış açısı bu yöndedir. Hüsnü Paşa için aşk kadın merkezlidir; aşkı cinsellik ile özdeşleştirmektedir. Bundan dolayı ebedi birliktelik denilen şeye inanmamakta ve Handan’ı sürekli başka kadınlarla aldatmaktadır:

“İzdivaçları, aşkları, rabitaları ebedi zannediyorsun. İndimde izdivaçtan daha manasız bir kelime, bir bağ yoktur. Seni temin ederim ki senin bu kadar şiddetle hissettiğin sıkı ve mukaddes rabıta-i izdivacın kudsiyetini, bağını ben hiç hissetmedim” (159).

Evlilik kurumuna ve Handan’a karşı hiçbir bağılılık hissetmeyen Hüsnü Paşa Handan’dan sıkılmaya ve bunalmaya başladığı zaman onu terk etmesi ve ilişkilerine bir süre ara verme kararı alması aynı zamanda Handan’ı da bu ilişkiden uzaklaştıran ve yasak aşka iten en büyük etken olmuştur. Handan evlilik kurumunun kutsallığına inanmakta, evliliği karşılıklı fedakârlık, sevgi ve saygı olarak görmektedir. Fakat Hüsnü Paşa ona hiçbir şekilde bu evliliği kurtarması için yardım etmez, yardım etmesi de beklenemez ve Handan’ı yasak aşka iter:

“Hayatımın bu dikenli ve fena yolunda, her şeye rağmen, aynı el içinde elim, aynı kola dayanmış başımla geçip gideceğimi zannediyordum. Ve bu yola kendisiyle beraber geldiğim arkadaşı kaybetmemek için ne uzun, ne sefil ve aynı zamanda ne ulvi fedakârlıklara katlandım” (135).

Hüsnü Paşa ile aldığı evlilik kararından sonra kendini tamamen ona adayan hatta bu birlikteliği yürütmek için eşinin aldatmalarını bile göz ardı eden Handan ilişkileri süresince çok yıpranmıştır. *“Fakat Handan’ın artık yüzünde hiç kan kalmadı. Sarı, ince, hututıyla küçük simasında iki büyük gözü o kadar feci bir surette yanıyor ki”* (134). Hüsnü Paşa’dan verdiği bu emeğin ve fedakârlıkların karşılığını göremeyen Handan fiziksel ve ruhsal bir çöküşe girmiş, yine bir hayal kırıklığı yaşamıştır:

“Ne olurdu, sade ve sakin bir hayat arkadaşım olaydı. Fakat benim, tamamen benim olaydı; her gün yanımda, gecelerin bana çocukluğumdan beri verdiği aciz bir haşyetle sokulduğum göğüs, sabahleyin uyanan gözlerin umku hep benim, hep benim olaydı” (137).

Kendini adadığı adam Handan’ın evlilikten beklentilerini karşılayamamakta ve haftanın en az üç günü eve gelmeyerek başka kadınlar ile vakit geçirmektedir. Bununla birlikte bir araya geldikleri vakitlerde de sürekli kavga etmektedirler. Hüsnü Paşa’nın yokluğunda kuzeni

Neriman ile yaşamaya başlayan Handan, Hüsnü Paşa'da bulamadığı özellikleri Neriman'ın eşi Refik Cemal'de görmeye başlamış ve bu Handan'ı ona yaklaştırmıştır.

IV. YARIM KALAN AŞK: REFİK CEMAL

Handan'ın Nazım ve Hüsnü Paşa'dan sonra yaşadığı son ilişki eniştesi Refik Cemal ile olmuştur. Önceki iki ilişkide erkeklerin aşka bakış açılarının farklılığından dolayı aradığını bulamayan Handan iyi anlaştığı ve ortak noktaları çok olan Refik Cemal'e kendini açar.

Refik Cemal, Handan'ın kuzeni Neriman ile evlidir. Handan, Neriman için bir sırdaş, kardeş gibidir. Bu nedenle Refik Cemal önceleri Handan'ı Neriman tarafından çok sevildiği için kıskanmış ve arkadaşı Nazım'ı reddettiğinden dolayı ona karşı olumlu duygular beslememiştir: *“Halbuki ben ondan şimdi nefret ediyorum. O kadar itina ile, bütün güzel hisler ve temiz adımlarla geçen bir çocukluktan sonra temiz ve yüksek Nazım'ın hayatını sırf hodbinliği, küçük vücudu kafi sevmiyor evhamı ile yıkması affedilir mi hiç?”* (99). Handan'a karşı ön yargısı olan Refik Cemal'in içinde bir kin birikmiştir. Bunun nedeni, Nazım'ın anlattığı Handan'ı bilmesine bağlanabilir. Fakat ilk kez tanıştıklarında saatlerce sohbet etme olanağı bulurlar Refik Cemal onun ile bu kadar iyi anlaştığına şaşırır:

“Handan'la her şey konuştuk Neriman. Senin uykunu getiren içtimaiyat, iktisat, felsefe ve hatta politika, her şey konuştuk. [...] Bu çok acayip Neriman... Yeğeninle dimağım tamamen anlaştı ve baş başa en mahrem iki dost şekliyle birbirine açıldı. Hatta Handan beni Server ve zavallı Nazım'dan bile çok iyi anladı” (42).

Refik Cemal'in mektubundan alınan bu satırlardan da görüldüğü üzere Refik, Handan ile kısa sürede çok şey paylaşmaya başlamıştır. Refik Cemal'in, Neriman'la konuşamadığı ekonomi, felsefe gibi konuları konuşabilmek onların sohbetini derinleştirmiş, aralarında birbirlerini anlamaya dayalı bir bağ oluşmaya başlamıştır. Refik Cemal, Handan'da bulduğu bu yakınlığı ne eşinde ne de en yakın arkadaşlarında hissetmediğini söyler. Bu durum onun Handan'a karşı ön yargılarının yıkılmasında etkili olur. Bir takım yaşanan olaylardan sonra aynı çatı altında yaşamaya başladıklarında ise ona karşı bakış açısı tamamen değişir:

“İlk defa ruhumda bir şey Handan’a acıdı. Bu anlaşılmaz, yalnız, küçük kadının hayatına kendi hodkâm arzularını koyanlara hiddet ettim. Zavallı Nazım bile bu kadından ne istemişti? [...] Sonra Hüsnü Paşa belki pek kıymetli bir şeyini, kalbini yine sevmek, yaşamak, dolmak için çarpınan kalbini görmeden geçmiş idi. O zavallı yaşamak isteyen kalp beyhude işleyen bir makine gibi çarpına çarpına, işleye işleye yıpranıp, yorulup belki de kırılacaktı.” (119)

Handan’ı yargılamak yerine empati kurmaya başlayan Refik Cemal artık ona karşı merhamet ve sevgi duymaktadır. Handan’ın geçmişte yaşadığı ilişkileri değerlendirmekten, onu yargılamaktan kaçınmaktadır. Aşk konusunda Handan’ın hayatına giren erkeklerden darbe yemesi Refik Cemal’in ona şefkat duymasına neden olur. Bu tutumu aslında her ne kadar başta bu sevgiyi kardeş sevgisi gibi tanımlamış olsa da hissettiklerinin kardeş sevgisinden çok ayrı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Handan sıkışıp kaldığı evlilikte oldukça mutsuz olsa bile bir şekilde bu duruma katlanıp ilişkisini yürütmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte Neriman’ın evinde kalırken kuzeniyle Refik Cemal’in ilişkisini görür ve içten içe bu evliliğe, aralarındaki ilişkiye imrenir. *“Mesut Neriman! Onun kadar mesut kadın acaba hiç olmuş mudur? Olamaz, değil mi? Çünkü Refik Cemal kadar vefakar, temiz ve müşfik bir hayat arkadaşı kimsenin olmamıştır” (138).* Handan, Refik Cemal’de, Nazım ve Hüsnü Paşa’da bulamadığı özellikler olan şefkati, fedakârlığı ve saflığı keşfeder. Bununla birlikte evde baş başa birlikte vakit geçirecekleri çok fazla zaman oluşmaktadır:

“Handan Hanım’la Clifford’un essaylerini okuyoruz. Yemeklerden sonra Handan Hanım iki hafta var ki Hüsnü Paşa ile uyumaya gitmiyor. Neriman, bebek Nazım’la çıkıyor. Biz salonda yalnız kalıyoruz. Bir saatten ziyade okuyoruz, çalışıyoruz” (113).

Refik Cemal’in mektuplarda Handan’dan Handan Hanım olarak bahsetmesi, kendine bile itiraf etmediği duyguları açığa tam anlamıyla vurmadığını göstermektedir; fakat Handan’la huzurlu vakit geçirmeye başlamıştır. Bu yalnız kalmaları okumak ve çalışmakla değerlendirmelerinin nedeni iki figürün aynı ilgi alanlarını paylaşmakta olmasındandır. Refik Cemal ile yakınlaştıkça Hüsnü Paşa’dan uzaklaştığı görülen Handan, Refik Cemal’i tanıdıkça aralarında daha fazla ortak nokta bulur. Birlikte hemen hemen her konu üzerine saatlerce sohbet edebilmekte ve özellikle Handan’ın çok sevdiği edebiyat üzerine tartışmaktadırlar. Bunun yanı sıra eniştesi, Hüsnü Paşa ile yaşadığı her gerginlikte Handan’ın yanında olur ve onu destekler. Her ne kadar ikisi de birbirine söylemeseler de aralarındaki bu dostane kardeş sevgisi yavaş yavaş boyut değiştirip aşka dönüşmektedir:

“Söylemeye cesaret edemiyorum, fakat işte artık anlıyorum ve bu son iki ay, yanlarında anladım, sevgili Neriman’ı kıskanacak kadar hain olduğum vakit anladım. Bu ruhumu pek yakın ve eş adamı gördüğüm günden beri devam eden hissi iştirakin, cazibenin manasını anladım. Anladım ki Refik Cemal’e karşı hissettiğim dostluk tehlikeli bir şey, hain bir şey; henüz pek fena değil, fakat olacak!” (152).

Handan’ın Hüsnü Paşa’ya yazıp göndermediği mektuplardan alınan bu alıntı Handan’ın kendisini ne kadar çaresiz hissettiğini kanıtlar niteliktedir. Yazdığı mektupları göndermemesinin sebebi Refik Cemal’e olan yasak aşkıdır. Bu mektupları her ne kadar Hüsnü Paşa’ya yazıyor olsa bile asıl amacı Hüsnü Paşa’ya nefretini kusma ve kendi hisleri ile yüzleşme isteğidir. Aslında yıllardır aradığı özelliklerde insanı, aşkı bulmuştur; ancak bu sefer de yasak aşk olması onun duygularını bastırmıştır. Hüsnü Paşa ile ayrıldıkları sırada kendini o kadar kötü hissetmesi ve onun geri dönmesini istemesinin tek sebebi Refik Cemal’e karşı hislerini zapt etmekte zorlanmasıdır. Hüsnü Paşa’nın gönderdiği ayrılık notunu okuduktan sonra ise Handan kendi duygularıyla girdiği savaşı kaybedip beyin kanaması geçirmiştir. Beyin kanaması sonucu komaya giren Handan, Refik Cemal’in onu kaybetme korkusu yaşamasına ve artık onun da Handan’a karşı hissettikleri konusunda dürüst olmasına neden olmuştur: *“Artık kendi ruhuma karşı riya ile bu merburiyetin cinsini örtmeye çalışmak beyhude bir şeydi. Anladım ki onu ümitsiz ve şifasız bir surette seviyorum” (168).* Refik Cemal de Handan’ı gördüğü ilk günden beri ondan çok etkilendiğini yazdığı mektup ile bunu paylaşabileceği tek kişi olan arkadaşı Server’e itirafta bulunarak aktarır.

Handan’ın hastalığı kendisi ve Refik Cemal için yeni bir sayfa niteliğindedir. Komadan uyandığında hafızasını yitirmiş olan Handan ile öncesinde de olduğu gibi Neriman bebeğiyle ilgilendiğinden Refik Cemal ilgilenmektedir. Bu durum onun Handan’a daha çok bağlanmasına neden olurken Handan da hiçbir şey hatırlamadığından Refik Cemal’e karşı olan hislerini serbest bırakmaktadır: *“Şimdi gözlerinde o kadar tamamen bana dayanan, beni bekleyen, ben olmasam olmayacak gibi titreyen bir şey var ki hala söylemiyor” (192).* Refik Cemal, Handan’ın da kendisine karşı duyguları olduğunu fark eder. Onun tedavisi için birlikte İtalya’ya gittiklerinde ise ikisi de artık açık bir şekilde birbirlerine karşı olan hislerini açığa vurmaya başlarlar:

“Handan’ın eli bermutad ceketimin cebinde, oradaki ellerime sıkı sıkı sarılıyor. Onun şimdi tamamen benim olan parmaklarının canlı ve mutlak bir aşkla parmaklarıma dolandığını duyarken bütün mevcudiyetimle onun

oluyorum. O da benim, o da benim! Eski Handan'ın Hüsni Paşa'nın olduğu gibi değil. Yalnızca benim, tamamen benim!" (206)

Handan ile Refik Cemal'in aşktan beklentileri aynıdır: ortak ilgi alanlarını paylaşmak ve ilişkide kendilerini tamamen birbirlerine adanmak. Bu özellikleri bulduklarında ise her şeye rağmen sonunda birbirlerine kavuşmuşlardır. Handan hafızası yerine geldiğinde bile Refik Cemal'den vazgeçme kararını alamamıştır: *"Zannederim ki bugün, şimdi artık Handan beni bilerek seviyor. Neriman'ın kocası olduğumu bilerek!" (214)*. Handan ne olursa olsun hayattaki tek dostu olan Neriman'ın da hislerini hiçe sayarak eniştesiyle birlikte olmayı göze alacak kadar onu sevmekte, ilk defa yaşadığı bir aşkta önce kendini düşünmektedir. Annesiz bir şekilde büyüyen Handan, aynı zamanda Refik Cemal sayesinde Nazım'da gördüğünü sandığı ama yanıldığı o saf, koşulsuz anne sevgisini de hissetmektedir. Refik Cemal özellikle Handan'ın hastalığı sırasında onun tüm bakımını üstlenip adeta bir çocuğa bakarcasına üstüne titrer: *"Sonra ben onu bir çocuk gibi kaldırıyorum, şezlonga götürüyorum. [...] Tabii benim kim olduğumu hatırlamasından değil; bu, her akşam yemini veren kimseye bir küçük güvercinin mecburiyeti gibi bir şey!" (190)*. Refik Cemal'in Handan'a karşı aşkın temeline şefkat ve yardım etme isteği yatmaktadır. Handan ise Refik Cemal'e ihtiyaç duymaktadır. Refik Cemal, Handan'ın hiç tatmadığı anne sevgisini bile duyumsamasını sağlar ve onun aşktan tüm beklentilerini karşılar. Bunun sonucunda Refik Cemal, Handan için vazgeçilmez olmuştur. Yapıtta verilen bilgiler doğrultusunda, Refik Cemal'i Handan için vazgeçilmez kılan özelliğin Handan'ın Nazım'da etkilendiği bilgi birikiminin ve Hüsni Paşa'dan görebileceğini sandığı koşulsuz sevginin bir arada bulunduğunu görmüş olması olduğu söylenebilir. Refik Cemal için de Handan hayatının merkezi haline gelmiştir. Ancak yaşadıkları yasak aşk ve Handan'ın vicdan azabı ilişkilerini tam olarak yaşayamadan sone erdirmiştir. Handan İtalya'da yaşamını kaybetmiştir.

Handan, Nazım ve Hüsni Paşa ile yaşadığı deneyimler sonucunda bir erkekten ve aşktan beklentileri, bir ilişkide neleri istediği ortaya çıkar. Aradığı her şeyi Refik Cemal'de bulmasına rağmen Handan'ın ölümüyle yaşamak istediği aşk da yarım kalır.

V. SONUÇ

Handan'ın yaşadığı hayattan beklentisinin temelinde anlaşabileceği biriyle yaşamak istediği aşk yatmaktadır. Onun için evlilik kesinlikle gerçekleşmesi gereken bir olaydır ve bu yolda onunla birlikte yürüyecek olan kişiyi ise hayatına girecek tek erkek olarak görmektedir. Bunun için kurguda Handan tarafından yaş, meslek grupları ve karakterleri farklı olan üç erkek figür seçilmiştir.

Metinde, Nazım ile olan ilişkisi okura Handan'ın yaşadığı ilk aşk olarak verilmiştir. Ev içindeki en zeki kız olarak görülen Handan, kendisinden daha bilgili olduğunu fark ettiği Nazım'dan etkilenmiştir. Bu noktada Handan'ın aşk yaşayacağı kişiden beklentisinin bilgili olması gerektiği anlaşılmaktadır. Öğretmen öğrenci ilişkileri ilerledikçe Nazım da, "ideal öğrenci" olarak gördüğü Handan'a karşı daha derin duygular beslemeye başlamıştır. Handan'ı yetiştirilecek aşık olarak gören Nazım onu istediği donanımına getirdiğinde ve ona açıldığında ise Handan'ın tepkisiyle karşılaşmış, o güne kadar ona hayran olan kadının ona karşı geri adım atmasına sebebiyet vermiştir. Başlarda Handan'a mutluluk ve heyecan veren Nazım'ın teklifiyle Handan üzüntüye boğulmuştur. Nazım'ın Handan'ı kendi istekleri doğrultusunda ideal sevgili kalıbına sokma çabası ve ona sarf ettiği sevgiden yoksun soğuk cümleler Handan'ın Nazım hakkındaki düşüncelerinin değişmesine neden olmuştur. Aşk ilişkisinde etken olmayı isteyen, sevgi, şefkat ve ortak paylaşım bekleyen Handan, Nazım'ın aşk nesnesi olmayı reddetmiştir. Bilgi düzeyinden ve mütevaziliğinden etkilendiği Nazım onu başlarda çok heyecanlandırmasına rağmen aşka bakış açılarının farklı olduğunu gören Handan duygularını bastırıp Nazım ile ilişkisini bitirmiştir. Yaşanan bu olaylar sonucunda Handan'ın aşktan beklentileri netleşmiştir.

Nazım ile yaşadığı hüsrandan sonra Handan karşısına çıkan, ailesinin de desteklediği, ilk mümkün eş adayının teklifini yaşadığı aşk hüsrانından kaçmak için kabul eder ve kendisine bakabileceğini düşündüğü, yaş farkından dolayı şefkat gösterebileceğini hissettiği, zengin Hüsnü Paşa ile evlenmiştir. Ancak Hüsnü Paşa, Handan'ın evlilikten anladığı ilgiyi Handan'a veremez. Çünkü Hüsnü Paşa kadınları obje, evliliği ise hiçbir fedakârlığın yer almadığı sadece kadının hizmetçi gibi eşinin tüm ihtiyaçlarını karşılayacağı bir kurum olarak algılamaktadır. Handan ise evliliğin karşılıklı fedakarlık, sevgi ve saygı olduğuna inanmakta ve evlendiği kişiyle de hayatının sonuna kadar birlikte olması gerektiğine inanmaktadır. Fakat Hüsnü Paşa ilişkileri boyunca Handan'a hiçbir

şekilde bu evliliği kurtarması için yardım etmez ve onu başka kadınlarla aldatır. Aldatıldığını bilen Handan'ın karşısına çok sevdiği ve bütün hayatını anlattığı kuzeni Neriman'ın eşi Refik Cemal çıkmıştır. Refik Cemal ile ilişkisinin başlamasındaki temel etken onun Handan'a gösterdiği ilgi ve şefkattir. Aynı zamanda saatlerce edebiyat sohbeti yapabilmekte ortak ilgi alanlarını paylaşabilmektedirler. Handan, Refik Cemal'de Nazım'ın bilgi birikimini ve Hüsnü Paşa'nın ona göstermesini istediği şefkatin bütünü bulmuştur. Refik Cemal'in Neriman ile evli olması onların birbirlerine açılmalarını engellemiş olsa bile Handan'ın hastalığından sonra yaşadığı bilinç kaybıyla hiçbir şeyi hatırlamaması Refik Cemal'e içinden geldiği gibi davranmasını sağlamıştır. Öyledir ki Handan geçmişi hatırlamaya başladığında bile Refik Cemal'i kaybetmeye göze alamamış ve yasak aşkı devam ettirmeyi kabul etmiştir. Fakat bu mutlulukları uzun sürmemiştir. Handan her ne kadar çok aşık olsa da kuzeni Neriman'a karşı büyük bir vicdan azabı duymaktadır. Bu sebepten ötürü tekrar hastalanır ve yaşamını yitirir.